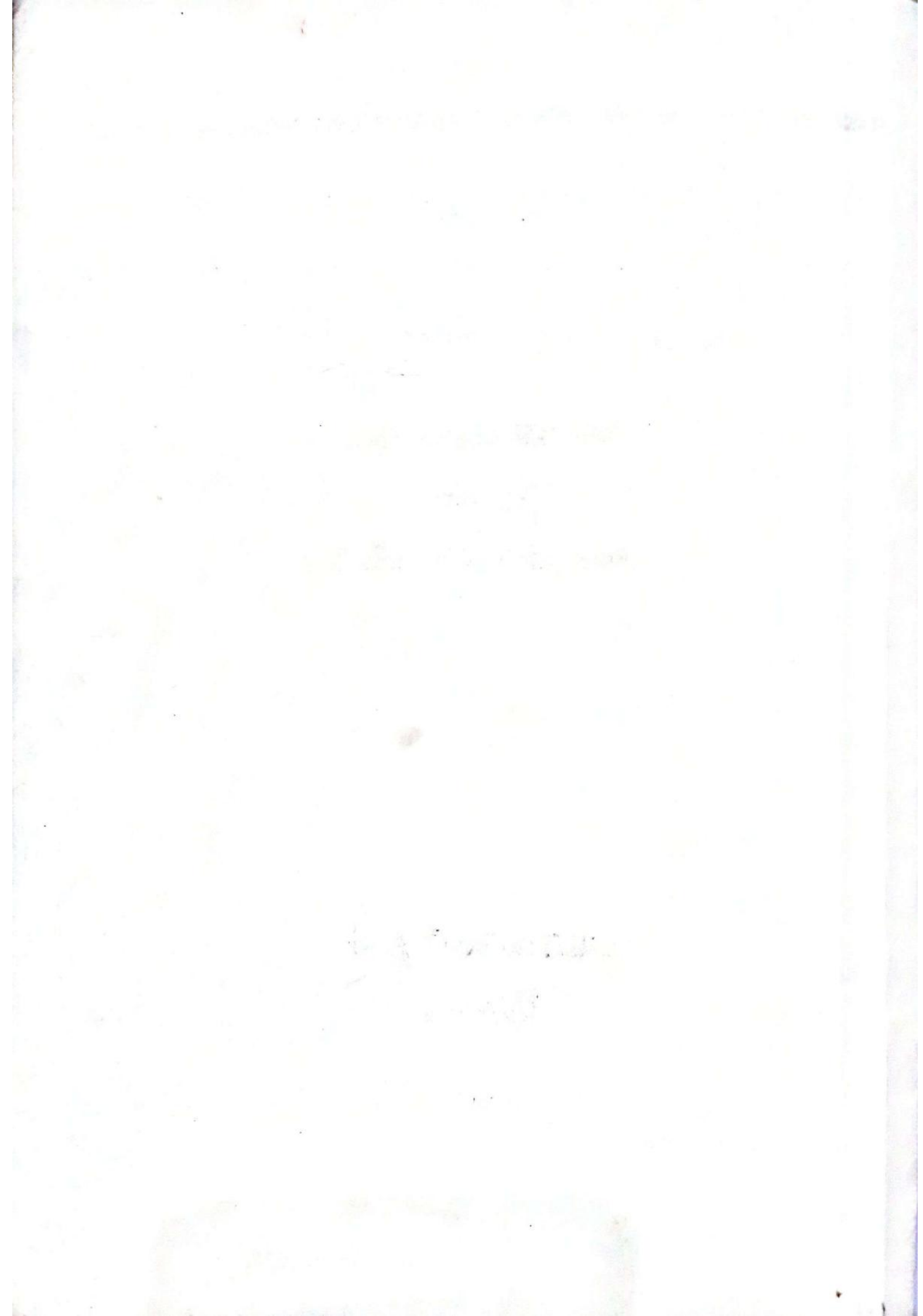

MINISTRY OF EDUCATION

M-11011 & 12011

မြန်မာကဗျာ ၊ စကားပြေနှင့် ဂုဏ်တော်ကြီး (၅)ဘွဲ့.

မြန်မာစကား

DEPARTMENT OF TECHNICAL AND VOCATIONAL EDUCATION

M - 11011 & 12011

မြန်မာစာ

(ပထမနှစ်ဝက်၊ ဒုတိယနှစ်ဝက်)

A.G.T.I (First Year)

(မြန်မာစာ)

မာတိကာ

- ၁။ ရုံးသုံးမြန်မာစာ
- ၂။ အက္ခရာစဉ်
- ၃။ အနှစ်ချုပ်
- ၄။ မြန်မာသဒ္ဒါ
- ၅။ မြန်မာအဘိဓာန်(၄)ပုဒ်
- ၆။ မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံအလုံးရေ(၂၀၀)
- ၇။ မြန်မာအဘိဓာန်စာလုံးရေ(၂၀၀)
- ၈။ ဘာသာပြန်စာကြောင်းရေ(၅၃)
- ၉။ မြန်မာတိုင်းရင်းသားစကားပုံ
- ၁၀။ သင်္ဂဇာစကားပုံ
- ၁၁။ စာစီစာကုံး

၁။ နေမိဇာတ်

၂။ ဘူရိဒဏ်ဇာတ်

၃။ စန္ဒကုမာရဇာတ်

၄။ နာရဒဇာတ်

၅။ ဝိဓုရဇာတ်

ရုံးသုံးမြန်မာစာ

ကျောင်းခွင့်တိုင်စာ

သို့

ဌာနမှူး

မြို့ပြအင်ဂျင်နီယာဌာန

ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်

ရန်ကုန်မြို့။

ရက်စွဲ ၊ ၅. ၃. ၂၀၁၃

အကြောင်းအရာ။ ။ ခွင့် (၃) ရက်ပေးပါရန် ပန်ကြားခြင်း။

ကျွန်တော်သည် နေမကောင်းပါ၍ ကျောင်းမတက်နိုင်ပါသဖြင့် ကျွန်တော့်အား (၅. ၃. ၂၀၁၃) မှ (၇. ၃. ၂၀၁၃) အထိ ခွင့် (၃) ရက်ပေးပါရန် လေးစားစွာ ပန်ကြားအပ်ပါသည်။

လေးစားမှုဖြင့်

ဦး

(လေးစားစွာ)

မြို့ပြ - ဇ

ပထမနှစ်

ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်

ကျောင်းခွင့်တိုင်စာ (ဆေးခွင့်)

သို့

ပါမောက္ခချုပ်
ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်
ရန်ကုန်မြို့။

မှတစ်ဆင့်

ဌာနမှူး
စက်မှုစွမ်းအားအင်ဂျင်နီယာဌာန
ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်
ရန်ကုန်မြို့။

၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၁၀)ရက်

အကြောင်းအရာ။ ။ ဆေးခွင့် တိုင်ကြားခြင်း။

ကျွန်တော်သည် အသည်းရောင်ရောဂါဖြစ်ပွားပြီး ရန်ကုန်ပြည်သူ့ဆေးရုံကြီးတွင် တက်ရောက် ကုသနေရပါသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်လခန့် ကျောင်းတက်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

သို့ဖြစ်၍ ကျွန်တော်အား ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၁၀) ရက်နေ့ကစ၍ ခွင့် (၁)လ ယေးပါရန် လေးစားစွာ ပန်ကြားအပ်ပါသည်။

ဆေးခွင့်အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာဆရာဝန်၏ ဆေးလက်မှတ်မူရင်းကိုပါ ပူးတွဲ တင်ပြအပ်ပါသည်။

လေးစားမှုဖြင့်

ဦး

(ဇေယျာဦး)

စက်မှုစွမ်းအား - ၉

ပထမနှစ်

ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်

ပုံမှန်အစည်းအဝေးဖိတ်စာ

ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်
မြန်မာစာဌာန

စာအမှတ် ၊ သရ/၁၄/၄၈၀(မြန်မာစာ)
ရက်စွဲ ၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၀ ရက်

အစည်းအဝေးဖိတ်ကြားစာ

- ၁။ အစည်းအဝေး - ပုံမှန်အစည်းအဝေး
- ၂။ အစည်းအဝေးအမှတ် - ၃ / ၂၀၁၃
- ၃။ အစည်းအဝေးကျင်းပမည့်နေရာ - မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်
- ၄။ အစည်းအဝေးကျင်းပမည့်ရက် - ၁၅. ၃. ၂၀၁၃
- ၅။ အစည်းအဝေးအစီအစဉ်

- (၁) စကားပြေကောက်နုတ်ချက်များ ဧည့်သည်သင်ကြားရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးရန်၊
 - (၂) ကဗျာကောက်နုတ်ချက်များ ဧည့်သည်သင်ကြားရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးရန်၊
- အထက်ပါကိစ္စများကို ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးလိုပါသဖြင့် မပျက်မကွက် ကြွရောက်ပါရန် ဖိတ်ကြားပါသည်။

xxxxxxxx

ဌာနမှူး

မြန်မာစာဌာန

ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်

အစည်းအဝေးတက်ရောက်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်များ

- ၁။ ဦး _____
- ၂။ ဒေါ် _____
- ၃။ ဒေါ် _____
- ၄။ ဦး _____
- ၅။ ဒေါ် _____
- ၆။ ဒေါ် _____

ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်

မြန်မာစာဌာန

အစည်းအဝေးမှတ်တမ်း

- အစည်းအဝေးကျင်းပသည့်နေရာ - မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းနည်းပညာတက္ကသိုလ်
- အစည်းအဝေးကျင်းပသည့်ရက် - ၁၅. ၃. ၂၀၁၃
- အစည်းအဝေးကျင်းပသည့်အချိန် - ၁၀ : ၀၀ နာရီ

တက်ရောက်သူများ

- ၁။ ဦး _____
- ၂။ ဒေါ် _____
- ၃။ ဒေါ် _____

- ၄။ ဦး _____
- ၅။ ဒေါ် _____
- ၆။ ဒေါ် _____

ခွင့်ပန်သူ

- ၁။ ဦး _____
- ၂။ ဒေါ် _____

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	ဆောင်ရွက်ရန်
၁။	<p><u>ဆွေးနွေးချက်</u> ။ စကားပြေကောက်နုတ်ချက်များ ရွေးချယ် သင်ကြားရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးရာတွင် ခေတ်အလိုက် ထင်ရှားသော စကားပြေများကို ဦးစားပေးရွေးချယ် သင်ကြားရန်၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို ဦးစားပေး ရွေးချယ်သင်ကြားရန်၊ စကားပြေ အဖွဲ့စုံအောင် ရွေးချယ်ရန် သင်ကြားရန် ဆွေးနွေးကြပါသည်။</p> <p><u>ဆုံးဖြတ်ချက်</u> ။ ဆွေးနွေးချက်များကို အခြေပြု၍ အောက်ပါအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။</p> <p>(၁) ခေတ်အလိုက်ထင်ရှားသောစကားပြေများကို ဦးစားပေး ရွေးချယ် သင်ကြားရန်၊</p> <p>(၂) ပညာရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို ဦးစားပေးရွေးချယ် သင်ကြားရန်၊</p> <p>(၃) စကားပြေအဖွဲ့စုံအောင် ရွေးချယ်သင်ကြားရန်။</p> <p><u>ဆွေးနွေးချက်</u> ။ ။ _____ ။</p> <p><u>ဆုံးဖြတ်ချက်</u> ။ ။ _____ ။</p>	ဆရာ/ဆရာမများအားလုံး

အစည်းအဝေးကို ၁၄:၀၀ နာရီတွင် ရုပ်သိမ်းပါသည်။

xxxxxxxxxx

မှတ်တမ်းတင်သူ
အမည်
ရာထူး

စာအမှတ် ။ သရ/၁၅/၄၀၀(မြန်မာစာ)
ရက်စွဲ ။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ။ မတ်လ ၁၈ ရက်
ပြန်ဝေခြင်း

အစည်းအဝေးတက်ရောက်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ
အစည်းအဝေးမတက်ရောက်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ

မိတ္တူကို

ဗျည်းအတွဲရာစဉ် (၃၄) လုံး

က	ခ	ဂ	ဃ	င
စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	တ
ထ	ဏ	ဉ	ဏ	န
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	ဓ
ဩ	ရ	လ	ဝ	သ
	ဟ	ဧ	အ	

သာဓက -

ညီညွှန်၊ ဉာဏ

၁။ ဉာဏ

၂။ ညီညွှန်

၂။ သရစဉ်

သရပိုင်းတွင် အခြေခံသရ (၈) လုံး ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ အ၊ အိ၊ အု၊ အော၊ အဲ၊ အော၊ အံ၊ အို ဟု ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကို အသံပွားလိုလျှင် သရပွား (၁၄) လုံး ရသည်။ စုစုပေါင်း သရ (၂၂) လုံးရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ -

အ	အာ	အာ
အိ/ဣ	အိ/ဤ	အိ
အု/ဥ	အု/ဦ	အု/ဦ
အော/ဓ	အော့	အော
အဲ	အဲ	-
အော/ဩ	အော့	အော်/ဩ
အံ	အံ	-
အို	အို	အို

၄။ ဗျည်းတွဲစဉ် (သို့) သံယုဂ်

ဗျည်းတွဲအစဉ်တွင် သံယုဂ်အက္ခရာဗျည်းတွဲ (၁၁) လုံး ရှိသည်။ သံယုဂ်ဟူသည်မှာ 'သံယောဂ' ဟူသော ပါဠိစကားမှလာသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ယှဉ်ခြင်း၊ ပူးကပ်ခြင်း၊ ပေါင်းသင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ယှဉ်တွဲသော အက္ခရာကို သံယုဂ်ဟုခေါ်သည်။ ထိုသံယုဂ် (၁၁) လုံးကို အစီအစဉ်အတိုင်း စဉ်ရသည်။ သံယုဂ်ဗျည်းတွဲ (၁၁) လုံးမှာ

သင်္ကေတ		အတိုကောက်
၂	ယပင့်	ပင့်
၆	ရရစ်	ရစ်
၀	ဝဆွဲ	ဆွဲ
၂	ဟထိုး	ထိုး
၂	ယပင့်ဝဆွဲ	ပင့်ဆွဲ
၆	ရရစ်ဝဆွဲ	ရစ်ဆွဲ
၂	ယပင့်ဟတ်ထိုး	ပင့်ထိုး
၆	ရရစ်ဟတ်ထိုး	ရစ်ထိုး
၀	ဝဆွဲဟထိုး	ဆွဲထိုး
၂	ယပင့်ဝဆွဲဟထိုး	ပင့်ဆွဲထိုး
၆	ရရစ်ဝဆွဲဟထိုး	ရစ်ဆွဲထိုး

(၁) လုံးတွဲဗျည်းတွဲ ၄ လုံး

(၂) လုံးတွဲဗျည်းတွဲ ၅ လုံး

(၃) လုံးတွဲဗျည်းတွဲ ၂ လုံး

ဗျည်းတွဲပေါင်း ၁၁ လုံး

ဗျည်းတွဲကို (၂) မျိုးခွဲနိုင်သည်။ (၁) ဗျည်းတွဲသရ၊ (၂) ဗျည်းတွဲအသတ်

(၁) ဗျည်းတွဲသရ

ရိုးရိုးသရများနှင့် ဗျည်းတွဲများ ပေါင်းစပ်ထားသောအခါ "ဗျည်းတွဲသရ" များ ဖြစ်လာသည်။ သာဓကအားဖြင့် အခြေခံသရ (၈) မျိုး ရှိသည်။ အ၊ အိ၊ အု၊ အေ၊ အဲ၊ အော၊ အံ၊ အို နှင့် ဗျည်းတွဲများ ပေါင်းစပ်သောအခါ ကျ၊ ကျိ၊ ကျူ၊ ကျေ၊ ကျော၊ ကျံ၊ ကျိုး ဟူသော ဗျည်းတွဲသရဖြစ်လာ

အနှစ်ချုပ်

၁။ အနှစ်ချုပ်

သံဃိယဟူသည် သံဓေ၊ သင်္ခေ၊ ဟူသော ပါဠိဘာသာစကားမှ ဆင်းသက်လာသည်။ မြန်မာ့စာပေတွင် "အချုပ်၊ အကျဉ်း၊ အကျဉ်းချုပ်၊ အတို၊ အတိုချုပ်၊ အနှစ်ချုပ်၊ အကြောင်းရင်း" စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သည်။

၂။ အနှစ်ချုပ်ရေးသားခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်

- (၁) မူရင်းစာများကို ဖတ်ချိန်ရေသူတစ်ယောက်အား အနှစ်ချုပ်ကို ဖတ်စေခြင်းဖြင့် မူရင်းစာတွင် ဖော်ပြချက်များ၊ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ အနှစ်သာရများ၊ အဓိကအကြောင်းရင်းများကို အချိန်တိုတိုနှင့် သိစေရန်။
- (၂) ကျစ်လျစ်သော စကားပြေရေးတတ်စေရန်။
- (၃) အလေးထား စာဖတ်လိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်စေရန်။
- (၄) မူရင်းစာပါ အရေးကြီးသော အကြောင်းအချက်များကို ပါဝင်အောင် ရေးသားခြင်းကြောင့် မူရင်းစာကို အသေးစိတ်မှတ်သားရသဖြင့် မှတ်ဉာဏ်တိုးတိုးစေရန်။

၃။ အနှစ်ချုပ်ရေးသားမှု၏ အကျိုးတော်စူးများ

အနှစ်ချုပ်ရေးခြင်းဖြင့် အကျိုးတော်စူး နှစ်ရပ်ကို ရရှိသည်။

- (၁) အနှစ်ချုပ်ရေးထားသော စာပေကလေးသည် အကျိုးတော်စူးနှင့်
- (၂) အနှစ်ချုပ်ရေးခြင်းပြုသည့် စွဲကပ်လာသည့် ကောင်းသော "အလေ့အထ" တို့ဖြစ်သည်။

၄။ အနှစ်ချုပ်၏ အင်္ဂါရပ်များ

အဓိကအင်္ဂါရပ် (၃) ခု ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ -

- (၁) အရေးကြီးသမျှ ပါဝင်၍ အရေးကြီးသည်ကို ပေါင်ခြင်း။
- (၂) အကျဉ်းချုပ်ထားသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံနေခြင်း၊ ပေါ်လွင်ခြင်း၊ အနှစ်သာရ ရှိခြင်း၊ ဩဇာမြောက်ခြင်းနှင့်
- (၃) အရေးကြီးမှုကို ဖတ်ရှုမှတ်သား သိသာရန် အစီအစဉ်ကောင်းခြင်း၊ စကားအသုံးအနှုန်း ထိပ်မြဲ ရှင်းလင်းပြတ်သားသော သီတုံးခွဲခွဲ မှုရှိခြင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။

၅။ အနှစ်ချုပ်ရေးနည်း

အနှစ်ချုပ်ရေးရာတွင် အဆင့် (၄) ဆင့် လိုအပ်သည်။ ယင်းတို့မှာ -

- (က) အဖတ်
- (ခ) အကြမ်းရေး
- (ဂ) ပြန်ကြည့်
- (ဃ) အချောကူး တို့ဖြစ်ကြသည်။

(က) အဖတ်

- (၁) ရှေးဦးစွာ မိမိအနှစ်ချုပ်ရေးရာမည့် စာပိုဒ်များကို အသေအချာ မနှေးလွန်း၊ မမြန်လွန်းဖတ်ပါ။ မည်သည့်အကြောင်းအချက်များ ပါဝင်သည်ကို သတိပြုပါ။
- (၂) ခေါင်းစဉ်တပ်ပါ။ ခေါင်းစဉ်သည် စာလုံးများသင့်၊ ဖတ်ရလွယ်ပြီး အဓိပ္ပာယ်လည်း ပေါ်သည့် ခေါင်းစဉ်ဖြစ်သင့်သည်။
- (၃) အရေးမကြီးသောအချက်၊ လုံးပိုလုံးထပ်၊ အချဲ့၊ အနှိုင်း၊ ပုံစံပေး၊ အကြောင်းပြုဆင်ခြေတက်စကား၊ ဆိုရိုးစကား၊ ဆောင်ပုဒ်၊ အကိုးအကား၊ စာသားများကို ပယ်ပါ။ မိမိပယ်ပြီးသည့်နောက် ကျန်ရှိနေသည့် အကြောင်းအချက်များကို ဝိဘတ်၊ သမ္ပန္နတို့ဖြင့် အချိတ်အဆက်မိမိ ပြန်ရေးပါ။

(ခ) အကြမ်း

- (၁) အနှစ်ချုပ်ရေးရာတွင် ကန့်သတ်စာလုံးရေ ပေးထားခဲ့သော် ထိုစာလုံးရေထက် မပိုပါစေနှင့်။ ကန့်သတ်စာလုံးရေ ပေးထားခဲ့သော် သုံးပုံတစ်ပုံ အကျဉ်းချုပ်ပါ။
- (၂) အနှစ်ချုပ်ရာတွင် မူလစာကိုယ်၏ အဘော်ရသပေါ်စေရမည်။
- (၃) တိုက်ရိုက်ပြောစကားပါခဲ့လျှင် တစ်ဆင့်စကားအဖြစ် ပြောင်းပြီးထည့်ပါ။
- (၄) အမေးစကားပါခဲ့လျှင် အဖြေဖော်ပြချက်သဘော ပြောင်းပြီးထည့်ပါ။
- (၅) မိမိထင်မြင်ချက်၊ မှတ်ချက်၊ ဝေဖန်ချက် စသည်တို့ကို မထည့်သွင်းရ။

(ဂ) ပြန်ကြည့်

- (၁) ရေးပြီးသော အနှစ်ချုပ်သည် ကန့်သတ်စာလုံးရေအတွင်း ရှိ/မရှိ စစ်ဆေးပါ။
- (၂) အဓိကအချက်များ ပါဝင်၊ မဝင်၊ အဆက်အစပ် ပြေပြစ်မှု ရှိ/မရှိ၊ သတ်ပုံ မှန်/မမှန် ပြန်၍ စစ်ဆေးပါ။

(ဃ) အချောကူး

- (၁) ခေါင်းစဉ်တပ်ပါ။
- (၂) စိတ်တိုင်းကျပြုပြင်ထားသော အနှစ်ချုပ်ကို သေသေသပ်သပ်ကူးပါ။
- (၃) အနှစ်ချုပ်ရေးရာတွင် အသုံးပြုသည့် စာလုံးရေကို အောက်ခြေတွင် ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြပါ။

၆။ အနှစ်ချုပ်ရေးသားရမည့်ပုံစံ

(၁) ပေးထားသော စာပိုဒ်၏ စာလုံးရေမှာ - () လုံး ဖြစ်ပါသည်။

(၂) အနှစ်ချုပ်အကြမ်း

_____။ (အကြမ်းသဘောဆောင်ပါစေ။)

(၃) အနှစ်ချုပ်အချော

ခေါင်းစဉ်

_____။ (ခြစ်ရာဖျက်ရာမပါစေရ။)

မူလစာလုံးရေ - () လုံး

အသုံးပြုစာလုံးရေ - () လုံး

မြန်မာသမ္မတအတွဲ (၃) ကောက်နုတ်ချက်
အပိုင်း ၁။ ကောင်းသံ

အသံနှင့် ကောင်းသံ

နားဖြင့် ကြားသမျှကို အသံဟုခေါ်သည်။

သာဓက - လေသံ၊ မိုးသံ၊ ဆိုင်းသံ၊ ကောင်းသံ

လူ့နှုတ်မှထွက်၍ လူ့အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်နိုင်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့်အသံကို ကောင်းသံဟု ခေါ်သည်။

သာဓက - မှင်အိုး/ ဆင်းကျွတ်

ကောင်းသံ၏အဓိကလက္ခဏာ (၃) ရပ်

- (က) လူ့နှုတ်ထွက်သံဖြစ်ခြင်း
- (ခ) လူ့အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်နိုင်ခြင်း
- (ဂ) အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိခြင်း

ကောင်းသံ (၂) မျိုး

- (က) ဇဉ်းသံ
- (ခ) သရသံ

ဇဉ်းသံ

အဆုတ်မှ တက်လာသောလေသည် ခံတွင်းရှိ ကောင်းသံဖြစ် အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း (နှုတ်ခမ်း၊ သွား၊ လျှာ၊ အာခေါင်မား၊ အာခေါင်ဟော့) တစ်ခုခု၏ ပိတ်ခိုးပူးဆီးခြင်းကို ခံရပြီး ခံတွင်းပေါက်၊ နှာတွင်းပေါက်မှ ဖြစ်ပသို့ ထွက်ခိုက် ဖြစ်သောအသံကို ဇဉ်းသံဟု ခေါ်သည်။

ဇဉ်းသံအမည်များ

မြန်မာဇဉ်းသံ (၃၃) လုံးကို ယင်းတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်အခြင်းအရာအလိုက် အမည်အသီးသီးပေးကြသည်။ အမည်အချို့မှာ -

- (က) လုံးချင်းဇဉ်းသံ (ခ) ဇဉ်းတွဲ (ဂ) ဝက်ဇဉ်းသံ (ဃ) အဝက်ဇဉ်းသံ
- (င) ဝတ္ထုဇဉ်းသံ (စ) အယောသဇဉ်းသံ (ဆ) ယောသဇဉ်းသံ (ဇ) သိထိလဇဉ်းသံ
- (ဈ) ဝေဒနာဇဉ်းသံ (ည) အသတ်ဇဉ်းသံ တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(က) လုံးချင်းဇယား ။ ယပင့်၊ ရရစ်၊ ဝဆဲ၊ ဟဒီး သမာဓိတများ မယှဉ်တွဲသောက တ ဝေ အ အဆုံး (၃၃) လုံးသော ဇယားတို့ကို လုံးချင်းဇယားဟုခေါ်သည်။

(ခ) ဇယားတွဲ ။ တ၊ ခ စသည့် လုံးချင်းတို့နှင့် ယပင့်၊ ရရစ်၊ ဝဆဲ၊ ဟဒီး သမာဓိတ မဟူရမည့် ယှဉ်တွဲထားသော ဇယားတို့ကို ဇယားတွဲဟုခေါ်သည်။ သာဓက - တ၊ ဩ၊ ဣ၊ ဣ

(ဂ) ဝင်ဇယား ။ အသံဖြစ်ရာနေရာ (ဌာန) တူရာတူရာအစု (၅) စု ဖွဲ့၍ ရွတ်ဆိုရသော ဇယား (၂၅) လုံးကို ဝင်ဇယားဟု ခေါ်သည်။

- တ မှ ဝ အဆုံး - တ - ဝ
- စ မှ ည အဆုံး - စ - ဝ
- ရ မှ က အဆုံး - ရ - ဝ
- တ မှ န အဆုံး - တ - ဝ
- ဝ မှ မ အဆုံး - ဝ - ဝ

(ဃ) အဝင်ဇယား ။ အသံဖြစ်ရာနေရာ (ဌာန) မတူသဖြင့် အစုမရွဲ့ဘဲ တစ်လုံးချင်း သီးခြားရွတ်ဆိုရသော ဇယား (၈) လုံးတို့ကို အဝင်ဇယားဟု ခေါ်သည်။

သာဓက - ယ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ

(င) ဝဂ္ဂန္တဇယား ။ ဝင်ဇယား (၅) လုံး အစုတစ်စုစီ၏ အဆုံး၌ရှိသော ဇယား (၅) လုံးကို ဝဂ္ဂန္တဇယားဟု ခေါ်သည်။

သာဓက - င၊ ည၊ က၊ န၊ မ

(စ) အယောသဇယား ။ ဝင်ဇယားဖြင့် မပြင်သော အသံရှိ၍ ရွတ်ဆိုသောအခါ အသံပြင်ပြင်ထွက်သည့် ဇယားတို့ကို အယောသ (သံပြင်) ဇယားဟု ခေါ်သည်။ အယောသဇယား (၁၂) လုံး ရှိသည်။

- သာဓက - ဝထမအက္ခရာ (၅) လုံး - တ၊ စ၊ ဓ၊ တ၊ ဝ
- ဒုတိယအက္ခရာ (၅) လုံး - ခ၊ ဆ၊ ဌ၊ ထ၊ ဓ
- အဝင်အက္ခရာ (၂) လုံး - သ၊ ဟ

(ဆ) ယောသဇယား ။ ဝင်ဇယားဖြင့် ပြင်သောအသံရှိ၍ ရွတ်ဆိုသောအခါ အသံပြင်ပြင်ထွက်သည့် ဇယားတို့ကို ယောသ (သံပြင်) ဇယားဟုခေါ်သည်။ ယောသဇယား အလုံး (၂၀) ရှိသည်။

- သာဓက - တတိယအက္ခရာ (၅) လုံး - ဝ၊ ဇ၊ ခ၊ ဒ၊ ဝ
- တေတ္ထအက္ခရာ (၅) လုံး - ယ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ
- ပဉ္စမအက္ခရာ (၅) လုံး - င၊ ည၊ က၊ န၊ မ
- အဝင်အက္ခရာ (၅) လုံး - ယ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ၊ ဣ

(ဇ) သိထိလဇယား ။ အင်အားများများ မစိုက်ထုတ်ဘဲ အသံလျော့လျော့ရွတ်ဆိုအပ်သော ဇယားတို့ကို သိထိလ (သံလျော့) ဇယားဟု ခေါ်သည်။ သိထိလဇယားအလုံး (၂၀) ရှိသည်။

သာဓက - ဝထမအက္ခရာ (၅) လုံး - တ၊ စ၊ ဓ၊ တ၊ ဝ

တတိယအက္ခရာ(၅) လုံး - ဂ၊ ဇ၊ ခ၊ ဓ၊ ဝ
 စတုတ္ထအက္ခရာ (၅) လုံး - ယ၊ ဈ၊ ဖ၊ ဓ၊ ဘ
 ပဉ္စမအက္ခရာ (၅) လုံး - င၊ ည၊ က၊ န၊ မ

(ဈ) ဓနိတဗျည်း။ ။ အင်အားစိုက်ထုတ်၍ အသံတင်းတင်းရွတ်ဆိုအပ်သော ဗျည်းတို့ကို ဓနိတ (သံတင်း) ဗျည်းဟု ခေါ်သည်။ ဓနိတဗျည်း (၅) လုံး ရှိသည်။

သာဓက - ဝုတိယအက္ခရာ(၅) လုံး - ခ၊ ဆ၊ ဌ၊ ထ၊ ဖ

(ည) အသတ်ဗျည်း။ ။ သံရပ်ကို ဖော်ပြနိုင်သောအသတ်ဗျည်း (၄) မျိုး (က၊ ဖ၊ တ၊ ဝ)၊ နှာသံကို ဖော်ပြနိုင်သော အသတ်ဗျည်း (၄) မျိုး (င်၊ ဉ၊ န၊ ဖ) နှင့် မူလသံရှည်ကို ဖော်ပြနိုင်သော အသတ် ဗျည်း (၂) မျိုး (ည၊ ယ) စုစုပေါင်း အသတ်ဗျည်း (၁၀) မျိုးရှိသည်။

သာဓက - အက်၊ အင်၊ အယ်

သရသံ

အဆုတ်မှ တက်လာသောလေသည် ခံတွင်းရှိ စကားသံဖြစ် အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း (နှုတ်ခမ်း၊ သွား၊ လျှာ၊ အာခေါင်မာ၊ အာခေါင်ပျော့) တစ်ခုခု၏ ပိတ်ဆို့တားဆီးခြင်း မခံရဘဲ ခံတွင်းပေါက်၊ နှာတွင်းပေါက် မှ ပြင်ပသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်ဖြူးဖြူး ထွက်သွားစဉ် ဖြစ်လာသော အသံကို သရသံဟု ခေါ်သည်။

သာဓက - အ အိ အု အေ အဲ အော အံ အို

သရအမည်များ

မြန်မာသရတို့ကို ယင်းတို့၏ အခြင်းအရာအလိုက် အမည်ပေးကြသည်။ အမည်အချို့မှာ -

(က) အခြေခံသရ (ခ) သင်ရိုးသရ (ဂ) မူလသရ (ဃ) နှာသံသရ (င) သံရပ်သရ တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(က) အခြေခံသရ။ ။ မြန်မာဘာသာစကား၌ အခြေခံအဖြစ်ထားသော သရများကို အခြေခံသရဟု ခေါ်သည်။ အခြေခံသရ (၁၁) လုံးရှိသည်။

သာဓက - အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ၊ ဧ၊ အဲ၊ ဩ၊ ဩော်၊ အို

(ခ) သင်ရိုးသရ။ ။ သင်ရိုးသင်စဉ် သရများကို သင်ရိုးသရဟု ခေါ်သည်။ သင်ရိုးသရ (၁၂) လုံး ရှိသည်။

သာဓက - အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ၊ ဧ၊ အဲ၊ ဩ၊ ဩော်၊ အံ၊ အား

(ဂ) မူလသရ။ ။ ရပ်သံ၊ နှာသံမပါဘဲ လွတ်လွတ်ရွတ်ဆိုရသော သရများကို မူလသရဟု ခေါ်သည်။ မူလသရ (၂၂) လုံး ရှိသည်။

သာဓက - အာ၊ အိ၊ အု

(ဃ) နှာသံသရ။ ။ နှာသံဖြင့် ရွတ်ဆိုရသော သရများကို နှာသံသရဟု ခေါ်သည်။ နှာသံသရ (၁၈) လုံး ရှိသည်။ သာဓက - အင်၊ အင်္ဂ၊ အင်း

(c) သံရပ်သရ။ ။ ရပ်၍၊ ဖြတ်၍၊ ရွတ်ဆိုရသော သရများကို သံရပ်သရဟု ခေါ်သည်။ သံရပ်သရ (၇) လုံး ရှိသည်။
 သာဓက - အက်၊ အစ်၊ အတ် (အပ်)

မြန်မာစကားသံဖွဲ့ထုံး

မြန်မာဘာသာစကားတွင် အသံဖွဲ့ထုံး (၄) မျိုး ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ -

- (က) သရစကားသံအဖွဲ့ - သာဓက - အ၊ အာ၊ အား။
 အင်၊ အင့်၊ အင်း။
 အက်၊ အစ်၊ အတ်၊ အိတ်။
- (ခ) ဗျည်း၊ ဗျည်းတွဲနှင့် မူလသရတစ်ခုပေါင်းစပ်ထားသောစကားသံအဖွဲ့ -
 သာဓက - ကား၊ စီး။
 ကျား၊ ကြယ်။
- (ဂ) ဗျည်း၊ ဗျည်းတွဲနှင့် နှာသံသရတစ်ခုပေါင်းစပ်ထားသော စကားသံအဖွဲ့ -
 သာဓက - ဆန်၊ ခေါင်း။
 ကျောင်း၊ လွမ်း။
- (ဃ) ဗျည်း၊ ဗျည်းတွဲနှင့် သံရပ်သရတစ်ခု ပေါင်းစပ်ထားသော စကားသံအဖွဲ့ -
 သာဓက - စက်၊ တတ်။
 ကျပ်၊ မျောက် တို့ ဖြစ်ကြသည်။

စကားသံပြောင်းလဲမှု

မြန်မာစကားပြောဆိုရာ၌လည်းကောင်း၊ မြန်မာစာ ရွတ်ဖတ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ဗျည်းသံပြောင်းလဲမှု သရသံ ပြောင်းလဲမှုများ ရှိတတ်သည်။

(၁) ဗျည်းသံပြောင်းလဲမှု။ ။ သံညင်းဗျည်း (အယောသ) အချို့ကို သံပြင်းဗျည်း (ယောသ) သို့ ပြောင်းလဲရွတ်ဆိုခြင်း၊ ဟထိုးသံ ဖြည့်ရွတ်ခြင်း၊ ဟထိုးသံ ချန်ရွတ်ခြင်း၊ ပင့်ရစ်သံ ဖြည့်ရွတ်ခြင်း၊ ပင့်ရစ်သံ ချန်ရွတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

(က) သံညင်းဗျည်း (အယောသ) ကို သံပြင်းဗျည်း (ယောသ) သို့ ပြောင်းလဲရွတ်ဆိုခြင်း

သာဓက -	<u>စကားလုံး</u>	<u>အသံထွက်</u>
	ဆင်းကြ	/ ဆင်းကျ /
	ပျဉ်ပြား	/ ပျင်ဗျား /
	ဆန်စက်	/ ဆန်ဇက် /
	လယ်ကွင်း	/ လယ်ဂွင်း /

ပေတံ
ဝါးပင်

/ ပေဒန် /
/ ဝါးပင် /

ရှေ့သံညင်းဗျည်းကို သံပြင်းသို့ ပြောင်းလဲရွတ်ဆိုလျှင် နောက် သံညင်းဗျည်းကိုလည်း သံပြင်းဗျည်း သို့ ပြောင်းလဲ ရွတ်ဆိုလေ့ရှိသည်။

သာဓက -	<u>စကားလုံး</u>	<u>အသံထွက်</u>
	စပါး	/ ဇား /
	သတင်းစာ	/ သုဒင်းစာ /
	စကား	/ ဇဂါး /
	သပြေ	/ သုဗျေ /
	တပို့တွဲ	/ ဒဗို့တွဲ /

စကားလုံးတစ်လုံး၏ အသုံးကွဲပြားမှုကိုလိုက်၍ သံညင်းဗျည်းကို သံပြင်းဗျည်းသို့ ပြောင်းလဲ ရွတ်ဆိုလေ့ရှိသည်။

သာဓက -	<u>စကားလုံး</u>	<u>အသံထွက်</u>	
		<u>ကြိယာ</u>	<u>နာမ်</u>
	ချိုင့်	/ ချိုင့် /	/ ဂျိုင့် /
	ချိတ်	/ ချိတ် /	/ ဂျိတ် /
	စောက်	/ စောက် /	/ ဇောက် /
	ထောင့်	/ ထောင့် /	/ ဒေါင့် /

(ခ) ဟထိုးသံဖြည့်ရွတ်ခြင်း

သာဓက -	<u>စကားလုံး</u>	<u>ဟထိုးသံဖြည့်ရွတ်ခြင်း</u>
	မင်အိုး	/ မှင်အိုး /
	မင်စာ	/ မှင်စာ /

(ဂ) ဟထိုးသံချန်ရွတ်ခြင်း

သာဓက -	<u>စကားလုံး</u>	<u>ဟထိုးသံချန်ရွတ်ခြင်း</u>
	ကိုယ်စားလှယ်	/ ကိုလေယ် /
	မှူးမတ်	/ မူးမတ် /

(ဃ) ပင့်ရစ်သံဖြည့်ရွတ်ခြင်း

သာဓက -	<u>စကားလုံး</u>	<u>ပင့်ရစ်သံဖြည့်ရွတ်ခြင်း</u>
	ပညာ	/ ပျင်ညာ /
	ပစ္စည်း	/ ပျစ်စီး /
	မေတ္တာ	/ မျစ်တာ /

(c) ပင့်ရစ်သံချွန်ရွတ်ခြင်း

သာဓက -	<u>စကားလုံး</u>	<u>ပင့်ရစ်သံချွန်ရွတ်ခြင်း</u>
	မနက်ဖြန်	/ မနက်ဖန် /
	မြေ	/ မွေ /

(၂) သရသံပြောင်းလဲမှု ။ သရသံပြောင်းလဲမှုဆိုသည်မှာ သရသံအချို့ကို အသံတစ်ဝက်သာ ရွတ်ရသော (အ) သံသို့ ပြောင်းလဲရွတ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

သာဓက-	<u>စကားလုံး</u>	<u>အသံတစ်ဝက်ရွတ်ရသော (အ) သံဖြည့်ရွတ်</u>
	ဒကာမ >	/ ဒ ဝ မ / (အာ > အ)
	စာရေး >	/ စ ယေး / (အာ > အ)
	ဝါးလုံး >	/ ဝ လုံး / (အား > အ)
	ပိတောက် >	/ ပ ဒေါက် / (အိ > အ)
	သိကြား >	/ သ ဂှား / (အိ > အ)
	သီတင်း >	/ သ ဒင်း / (အိ > အ)

အပိုင်း - ၂။ စကားလုံး၊ ပုဒ်

စကားလုံး

ဝါကျတစ်ခုကို ခွဲစိတ်ကြည့်လျှင် ဝါကျကဏ္ဍ၊ ပုဒ်စု၊ ပုဒ်၊ စကားလုံး ဟူသော သဒ္ဒါအစိတ်အပိုင်း အဆင့်ဆင့်ကို တွေ့ရသည်။ ဝါကျသည် အမြင့်ဆုံးအဆင့်ဖြစ်၍ စကားလုံးသည် အနိမ့်ဆုံးအဆင့် ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် စကားလုံးသည် ဝါကျတည်ဆောက်ရာ၌ အခြေခံကျသော သဒ္ဒါအစိတ်အပိုင်း တစ်ခု ဖြစ်သည်။

- သာဓက - ဝါကျ - ဆရာစာသင်သောအခါ မောင်မောင်နှင့် ကျွန်တော်တို့သည် ဂရုတစိုက် နားထောင်မှတ်သားသည်။
- ဝါကျကဏ္ဍ - ဆရာစာသင်သောအခါ
- ဝါကျကဏ္ဍ - မောင်မောင်နှင့် ကျွန်တော်တို့သည် ဂရုတစိုက်နားထောင် မှတ်သားသည်။
- ပုဒ်စု - မောင်မောင်နှင့် ကျွန်တော်သည်
- ပုဒ် - ဆရာ၊ စာသင်၊ မောင်မောင်၊ ကျွန်တော်၊ ဂရုတစိုက်၊ နားထောင်၊ မှတ်သား။
- စကားလုံး - ဆရာ၊ စာသင်၊ သောအခါ၊ မောင်မောင်၊ နှင့်၊ ကျွန်တော်၊ တို့၊ သည်၊ ဂရုတစိုက်၊ နားထောင်၊ မှတ်သား၊ သည်။

စကားလုံး (၂) မျိုး

စကားလုံးကို သီးခြားစကားလုံးနှင့် အကူစကားလုံးဟူ၍ (၂) မျိုး ခွဲခြားထားသည်။

သီးခြားစကား

သီးခြားစကားလုံးဆိုသည်မှာ အခြားစကားလုံးတစ်လုံးကို အမှီမပြုဘဲ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ဆောင်နိုင်သော ဝေါဟာရအနက်ရှိသော စကားလုံးဖြစ်သည်။ ဝါစင်္ဂသဘောအရ နာမ်၊ နာမ်စား၊ နာမ်ဝိသေသနာ၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသနာ၊ အာမေဋ်တဟူသော ဝါစင်္ဂ (၆) ပါးဆိုင်ရာ စကားလုံးများတို့သည် သီးခြားစကားလုံးများ ဖြစ်ကြသည်။

သာဓက - ဆရာ၊ ကျွန်တော်၊ လိမ္မာ၊ စာသင်၊ ဂရုတစိုက်၊ အမလေး။

အကူစကားလုံး

အကူစကားလုံးဆိုသည်မှာ ပုဒ်ဖွဲ့ရာ၌ဖြစ်စေ၊ ဝါကျတည်ဆောက်ရာ၌ဖြစ်စေ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ကူညီဖော်ဆောင်နိုင်သော သဒ္ဒါအနက်ရှိသော စကားလုံးများ ဖြစ်ကြသည်။ ဝါစင်္ဂသဘောအရ ဝိဘတ်၊ သမ္ပန္န၊ ပစ္စည်းဟူသော ဝါစင်္ဂ (၃) ပါးဆိုင်ရာ စကားလုံးတို့သည် အကူစကားလုံးများ ဖြစ်ကြသည်။

သာဓက - သည်၊ သောအခါ၊ တို့

ပုဒ်

သီးခြားစကားလုံးနှင့် အကူစကားလုံးဟူ၍ စကားလုံး (၂) မျိုးရှိသည့်အနက် သီးခြားစကားလုံးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သီးခြား စကားလုံးနှင့် အကူစကားလုံးတွဲစပ်ထားသော စကားလုံးတို့ကိုလည်းကောင်း ပုဒ် ဟူ၍ သတ်မှတ်ထားသည်။

ပုဒ် (၄) မျိုး

ပုဒ်ကို (၁) ပုဒ်ရိုး (၂) ပေါင်းစပ်ပုဒ် (၃) ပစ္စည်းရောပုဒ်၊ (၄) ဝိဘတ်သွယ်ပုဒ် ဟူ၍ (၄) မျိုး ခွဲခြားထားသည်။

(၁) ပုဒ်ရိုး။ ။ ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်းတစ်ခုခုမရောဘဲ အနက်အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုကို ဖော်ဆောင်နိုင်၍ သီးခြားရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးကို ပုဒ်ရိုးဟု ခေါ်သည်။

သာဓက - လူ၊ အိမ်၊ သူ၊ စား၊ အေး

(၂) ပေါင်းစပ်ပုဒ်။ ။ ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္န တစ်ခုခုကို ကြား၌ မခံဘဲ သီးခြားစကားလုံး (၂)လုံး၊ (၃)လုံး စသည်တို့ကို ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသည့်ပုဒ်ကို ပေါင်းစပ်ပုဒ်ဟု ခေါ်သည်။ ဝါစင်္ဂတူ စကားလုံးကိုဖြစ်စေ၊ ဝါစင်္ဂတွဲစကားလုံးကို ဖြစ်စေ ပေါင်းစပ်ရသည်။

သာဓက - ကုန်ရထား (ကုန် + ရထား)
 စက်လှေ (စက် + လှေ)
 ဝါးသေတ္တာ (ဝါး + သေတ္တာ)
 ပွဲသတင် (ပွဲ + သတင်)

ဝါစင်တူပေါင်းစပ်ခြင်း

ဝါစင်တူပေါင်းစပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ နှစ်ပုဒ်ချင်းသော်လည်းကောင်း၊ ကြိယာပုဒ်ချင်းသော်လည်းကောင်း၊ နာမဝိသေသနပုဒ်ချင်းသော်လည်းကောင်း၊ ပေါင်းစပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဝါစင်တူပုဒ်ချင်း ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ပေါင်းစပ်နာမ်၊ ပေါင်းစပ်ကြိယာ၊ ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသနနှင့် ပေါင်းစပ်ကြိယာ ဝိသေသနများ ဖြစ်လာသည်။ ဝါစင်တူပေါင်းစပ်သော ပေါင်းစပ်တစ်ခုတွင် ဝါစင် (၂) ခုမှ (၄) ခုအထိ ပါဝင်နိုင်သည်။

(၁) နှစ်ပုဒ်ချင်းပေါင်းစပ်ခြင်း

သာဓက -	<u>နှစ်</u>	+	<u>နှစ်</u>		<u>ပေါင်းစပ်နှစ်</u>
	စော့	+	နှုန်း		စော့နှုန်း
	ဇီး	+	တိုင်		ဇီးတိုင်
	ကုန်း	+	မြေ		ကုန်းမြေ

(၂) ကြိယာပုဒ်ချင်းပေါင်းစပ်ခြင်း

သာဓက -	<u>ကြိယာ</u>	+	<u>ကြိယာ</u>	+	<u>ကြိယာ</u>	+	<u>ကြိယာ</u>		<u>ပေါင်းစပ်ပုဒ်</u>
	ဖြတ်	+	ပိုင်း	+	-	+	-		ဖြတ်ပိုင်း
	ကာ	+	ကွယ်	+	-	+	-		ကာကွယ်
	ခိုး	+	ခိုး	+	ဖဲ	+	ဖဲ		ခိုးခိုးဖဲဖဲ

(၃) နာမဝိသေသနပုဒ်ချင်းပေါင်းစပ်ခြင်း

သာဓက -	<u>နှစ်</u>	+	<u>နှစ်</u>	+	<u>နှစ်</u>		<u>ပေါင်းစပ်ပုဒ်</u>
	နိုင်	+	မာ	+	-		နိုင်မာ
	ကောင်း	+	ကောင်း	+	-		ကောင်းကောင်း
	ဝါး	+	နပ်	+	လိမ္မာ		ဝါးနပ်လိမ္မာ
	ချစ်	+	ချစ်	+	တောက်		ချစ်ချစ်တောက်

ဝါစင်္ဂကွဲပေါင်းစပ်ခြင်း

ဝါစင်္ဂကွဲပေါင်းစပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ ဝါစင်္ဂ (၉) ပါးရှိသည့်အနက် နှစ်ပုဒ်နှင့် နှစ်ပုဒ်သေသနပုဒ်၊ ကြိယာပုဒ်နှင့် နှစ်ပုဒ်သေသနပုဒ်စသည်ဖြင့် ဝါစင်္ဂကွဲသော ပုဒ်ချင်းပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဝါစင်္ဂကွဲသော ပုဒ်ချင်းပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ပေါင်းစပ်နှစ်၊ ပေါင်းစပ်ကြိယာ၊ ပေါင်းစပ်နှစ်ပုဒ်သေသနနှင့် ပေါင်းစပ်ကြိယာပုဒ်သေသနများ ဖြစ်လာသည်။ ဝါစင်္ဂကွဲပေါင်းစပ်သော ပေါင်းစပ်ပုဒ်တစ်ခုတွင် ဝါစင်္ဂ (၂) ခုမှ (၅) ခုအထိ ပါဝင်နိုင်သည်။

သာဓက - (၁)

<u>နှစ်</u>	+	<u>ကြိယာ</u>		<u>ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်နှစ်)</u>
စုံ	+	ပိုင်		စုံပိုင်
<u>ကြိယာ</u>	+	<u>နှစ်</u>		<u>ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်နှစ်)</u>
တိုင်	+	စာ		တိုင်စာ

(၂)

<u>နှစ်</u>	+	<u>ကြိယာ</u>		<u>ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်နှစ်)</u>	
လမ်း	+	ပိတ်		လမ်းပိတ်	
<u>နှစ်</u>	+	<u>ကြိယာ</u>	+	<u>နှစ်</u>	<u>ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်နှစ်)</u>
တိုင်	+	စာ	+	ပျက်	ခြေလှမ်းပျက်

(၃)

<u>နှစ်</u>	+	<u>နှစ်</u>		<u>ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်နှစ်)</u>
လက်	+	ဖြောင့်		လက်ဖြောင့်
စွပ်	+	ချော		စွပ်ချော

(၄)

<u>နှစ်</u>	+	<u>နှစ်</u>	+	<u>ကြိယာ</u>	<u>ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်ကြိတ်)</u>
ပိုက်	+	စိပ်	+	တိုက်	ပိုက်စိပ်တိုက်
<u>နှစ်</u>	+	<u>နှစ်</u>	+	<u>ကြိယာ</u>	<u>ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်ကြိတ်)</u>
သမင်	+	လည်	+	ပြန်	သမင်လည်ပြန်

စကားလုံးပွားပုံ (၂) မျိုး

ပေါင်းစပ်ပုဒ်များ ဖန်တီး၍ စကားလုံးပွားပုံ (၂) မျိုးရှိသည်။ (က) မျိုးတူစကားလုံးပွားခြင်း နှင့်

(ခ) မျိုးမတူစကားလုံးပွားခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

(က) မျိုးတူစကားလုံးပွားခြင်း ။ မျိုးတူစကားလုံးပွားခြင်းဆိုသည်မှာ ဝါစင်္ဂတူပုဒ်တို့ကို ပေါင်းစပ် ဖန်တီးရာတွင် ရရှိသော ပေါင်းစပ်ပုဒ်၏ ဝါစင်္ဂအမျိုးအစား မပြောင်းလဲဘဲ ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။

သာဓက - (၁)

<u>နှစ်</u>	+	<u>နှစ်</u>		<u>ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်နှစ်)</u>
တေး	+	နှုန်း		တေးနှုန်း

- (၂) ကြို့ယာ + ကြို့ယာ ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်ကြို့ယာ)
 ကာ + ကွယ် ကာကွယ်
- (၃) နှစ် + နှစ် ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်နှစ်)
 နိုင် + မာ နိုင်မာ

(၁) မျိုးမထူစကားလုံးပွားခြင်း ၊ မျိုးမထူစကားလုံးပွားခြင်းဆိုသည်မှာ ဝါစာပုဒ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ပုဒ် ဖန်တီးရာတွင် ရရှိသော ပေါင်းစပ်ပုဒ်၏ ဝါစာအမျိုးအစား ပြောင်းလဲပွားခြင်းဖြစ်သည်။

- သာဓက - (၁) ကြို့ယာ + ကြို့ယာ ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်နာမ်)
 အုပ် + ဆောင်း အုပ်ဆောင်း
- (၂) နှစ် + နှစ် ပေါင်းစပ်ပုဒ် (ပေါင်းစပ်ကြိတ်)
 ကောင်း + ကောင်း ကောင်းကောင်း

အနက်အဓိပ္ပာယ်အရပေါင်းစပ်ခြင်း

ပေါင်းစပ်ပုဒ်တစ်ခုတွင် ပါဝင်သော ဝါစာတို့၏ အပြန်အလှန်ဆက်စပ်ပုံကို အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ လေ့လာနိုင်သည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ပေါင်းစပ်ခြင်း (၅) မျိုး ရှိသည်။

ယင်းတို့မှာ - (၁) အထူးပြုပေါင်းစပ်ခြင်း (၂) ဆန့်ကျင်ပေါင်းစပ်ခြင်း (၃) ဆင်တူပေါင်းစပ်ခြင်း (၄) ထောက်ပံ့ပေါင်းစပ်ခြင်း (၅) အနက်ပွားပေါင်းစပ်ခြင်း တို့ဖြစ်သည်။

(၁) အထူးပြုပေါင်းစပ်ခြင်း ၊ ဝါစာအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသည် ကျန်ဝါစာအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို အထူးပြု၍ ပေါင်းစပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

- (က) ရွှေနှာမ်သည် နောက်နှာမ်ကို နာမဝိသေသနအဖြစ် အထူးပြုသည်။
 သာဓက - စက်လှေ
- (ခ) ရွှေကြို့ယာသည် နောက်နှာမ်ကို နာမဝိသေသနအဖြစ် အထူးပြုသည်။
 သာဓက - ဆွဲကြိုး
- (ဂ) နောက်နှာမ်သည် ရွှေနှာမ်ကို နာမဝိသေသနအဖြစ် အထူးပြုသည်။
 သာဓက - ငါး တို့ ကန်း
- (ဃ) နောက်ကြို့ယာသည် ရွှေနှာမ်ကို နာမဝိသေသနအဖြစ် အထူးပြုသည်။
 သာဓက - ကိန်း ရော
- (င) နောက်နာမဝိသေသနသည် ရွှေနှာမ်ကို အထူးပြုသည်။
 သာဓက - ကျောက်စိမ်း

(၂) ဆန့်ကျင်ပေါင်းစပ်ခြင်း။ ။ အနက်ဆန့်ကျင်သော ဝါစင်တို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

(က) အနက်ဆန့်ကျင်သောကြိယာတို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်လေ့ရှိသည်။

သာဓက - ရောင်း ဝယ်

(ခ) တွဲဖက်ရိုးဖြစ်သော မတူသောနာမ်တို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်လေ့ရှိသည်။

သာဓက - မိဘ

(၃) ဆင်တူပေါင်းစပ်ခြင်း။ ။ အနက်ဆင်တူသောဝါစင်တို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

(က) အနက်ဆင်တူသောကြိယာတို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်လေ့ရှိသည်။

သာဓက - ပိုင်းဖြတ်

(ခ) အနက်ဆင်တူသော နာမ်တို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်လေ့ရှိသည်။

သာဓက - ပွဲသဘင်

(၄) ထောက်ပံ့ပေါင်းစပ်ခြင်း။ ။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှားလေးနက်အောင် ကြိယာအချင်းချင်း ထောက်ပံ့ခြင်းဖြင့် ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ သာဓက - သင်ပြ

(၅) အနက်ပွားပေါင်းစပ်ခြင်း။ ။ မူလအနက်တစ်ခုသာမက ဆင့်ပွားအနက်တစ်ခုကို ပေးစွမ်းနိုင်သော ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

နှာမ် + နှိ + နှာမ်

ဟင်း + လေး + အိုး

မူလအနက်

ဟင်းမျိုးစုံရောပြွမ်း

ချက်ထားသောအိုး

ဆင့်ပွားအနက်

ဗဟုသုတကြွယ်ဝသူ

(၆) ပစ္စည်းရောပုဒ်။ ။ သီးခြားစကားလုံးတစ်လုံးနှင့် အကူစကားလုံးရောနှောထားသည့် ပုဒ်ကို ပစ္စည်းရောပုဒ်ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက - အကောင်း (အ + ကောင်း)

ကောင်းမှု (ကောင်း + မှု)

ရိုသေစွာ (ရိုသေ + စွာ)

တရိုတသေ (တ + ရို + တ + သေ)

ကျန်းမာရေး (ကျန်းမာ + ရေး)

ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း

ပစ္စည်းရောပုဒ်ဖြစ်အောင် ဖန်တီးနိုင်သော ပစ္စည်းတို့ကို ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်။ ပုဒ်ပြောင်းပစ္စည်း (၂) မျိုးရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ -